

Wolność

Wolność to słowo-klucz do nauki i filozofii Jana Pawła II. Pojęcie to pojawia się w wypowiedziach Papieża w różnych kontekstach i znaczeniach: od wolności jednostki po wolność narodów.

Zdaniem Jana Pawła II wolność człowieka trzeba rozpatrywać w świetle relacji z Bogiem i bliźnimi. Jest to bowiem "wielki dar Stwórcy, jako że ma służyć osobie i jej spełnieniu, które dokonuje się przez dar z siebie i otwarcie się na drugiego człowieka" (encyklika *Evangelium vitae* - o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego, marzec 1995).

Wolność odarta z tolerancji i poczucia odpowiedzialności za innych prowadzi do "do ogołocenia jej z pierwotnej treści oraz do przekreślenia jej najgłębszego powołania i godności". Wolna wola jest więc nie tylko przywilejem, który człowiek jako istota rozumna otrzymał od Boga, ale trudnym zadaniem, które chrześcijanin ma realizować w swoim życiu.

Ci, którzy w dążeniu do wolności absolutnej pragną zerwać z wszelką tradycją i autorytetem, wypaczają jej znaczenie. W takiej sytuacji "człowiek nie przyjmuje już prawdy o dobru i złu jako jedynego i niepodważalnego punktu odniesienia dla swoich decyzji, ale kieruje się wyłącznie swoją subiektywną i zmienną opinią lub po prostu swym egoistycznym interesem i kaprysem".

Jan Paweł II ostrzega przed fałszywie rozumianą autonomią jednostki - wolność człowieka musi kończyć się tam, gdzie szkodzi ona bliźnim. W przeciwnym razie "społeczeństwo staje się zbiorowością jednostek żyjących obok siebie, ale nie połączonych wzajemnymi więzami: każdy pragnie zrealizować swoje cele niezależnie od innych czy wręcz dąży do własnych korzyści kosztem innych" .

Jak pogodzić wolną wolę z byciem posłusznym Bogu i Jego nakazom?

Jan Paweł II nie dostrzega tu paradoksu, ale logiczne wynikanie: "Wolność nie tylko towarzyszy wierze - jest jej nieodzownym warunkiem. Więcej, to właśnie wiara pozwala każdemu jak najlepiej wyrazić swoją wolność. Innymi słowy, wolność nie wyraża się w dokonywaniu wyborów przeciw Bogu" (encyklika *Fides et ratio* - poświęcona relacji wiary i rozumu, październik 1998).

Jan Paweł II przywiązuje wiele uwagi do poszanowania wolności religijnej. Jest ona dla niego fundamentalnym przejawem poszanowania godności człowieka przez państwo. Wolność narodów i kultur jest zdaniem Papieża gwarantem światowego ładu. Narody muszą zrezygnować z wszelkich ideologii opartych na przekonaniu o wyższości rasowej czy kulturowej. Należy więc "mieć wolę respektowania dróg, którymi postępują w sprawach wewnętrznych inne narody, wolę uznania ich osobowości w łonie rodziny ludzkiej, a zatem być gotowym do zrewidowania i korekty każdej polityki, która byłaby w rzeczywistości ingerencją lub wyzyskiem w dziedzinie gospodarczej, społecznej czy kulturalnej" (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju, 1 stycznia 1981).